

Samfundet for Dansk-norsk Genealogi og Personalhistorie.

Fem og tyve Aars Historie

ved **H. J. Huitfeldt-Kaas.**

Om Sommeren 1879 udgik der efter en forudgaaet Aftale en Indbydelse til Dannelsen af et Samfund, der havde til Hensigt at udgive et Tidsskrift for dansk-norsk Personalhistorie. De danske Indbydere afholdt et Møde i Kjøbenhavn 22. Septbr., hvorved til Bestyrelse valgtes Assistent i Statsanstalten for Livsforsikring S. Elvius, Biskop. Dr. N. C. T. Engelstoft i Odense, Hofmarskalk, Kammerherre C. A. Løvenskiold, Arkivar O. Nielsen, Stiftamtmand, Kammerherre M. Rosenørn, Sogneprest Dr. H. Rørdam, Geheimelegationsraad A. Skrike, Geheimeetatsraad J. P. Trap og Kontorchef, Kammerjunker F. Algreen Ussing. Til Formand valgtes Geheimeetatsraad Trap, og Skriftcomitéen, der skulde bedømme de indkommende Arbejder, blev besat med Bibliotheksassistent C. F. Bricka, Arkivar O. Nielsen og Dr. H. Rørdam. S. Elvius valgtes til Secretair og Redacteur af Tidsskriftet, men efter første Heftes Udgivelse fratraadte han paa Grund af Sygdom og efterfulgtes af Arkivassistent F. Krarup.

Ved et Møde i Christiania 16. Octbr. 1879 valgte de norske Indbydere til Bestyrelse (Samfundsraad) Provst J. F. Lampe i Bamle, Adjunkt M. Arnesen paa Frederikshald, Overretsassessor E. O. Heiberg, Bureauchef W. Lassen, Arkivfuldmægtig H. J. Huitfeldt-Kaas, Arkivassistent E. A. Thomle, Professor H. Asche-

houg, Capitain D. Schnitler og kgl. Fuldmægtig T. Boeck. Suppleanter: kgl. Fuldmægtig A. Collett og Læge F. Kiær. Da Professor Aschehoug ikke ønskede at modtage Valg, tilkaldtes første Suppleant, Fuldmægtig Collett, ved næste Møde, 10. Novbr., da der valgtes en engere Bestyrelse, bestaaende af Bureauchef Lassen, Arkivfuldmægtig Huitfeldt, Arkivassistent Thomle og de kgl. Fuldmægtige Collett og Boeck. Til Formand blev valgt Bureauchef Lassen og til Secretair Fuldmægtig Boeck; de tre øvrige Herrer skulde danne Skriftcomitéen og have fungeret i denne Egenskab lige til Nutiden. Den norske Skriftcomité har saaledes aldrig haft Medlemmer udenfor Bestyrelsen. I Danmark fattedes 1882 Beslutning om, at Medlemmer af Skriftcomitéen og Secretairen eo ipso ogsaa skulde være Medlemmer af Bestyrelsen. Dette er Grunden til, at den i Danmark til sine Tider har talt lige op til 11 Medlemmer; i nogle Aar har den norske Bestyrelse derimod kun haft 8.

Af de ovennævnte Medlemmer af den danske Bestyrelse ere følgende afgaaede ved Døden: Geheimeconferentsraad Trap og Kammerjunker Algreen Ussing, begge 1885, Biskop Engelstoft 1889, Geheimelegationsraad Skrike 1891, Arkivar O. Nielsen 1896, Hofmarskalk Løvenskiold 1898, Geheimeconferentsraad Rosenørn 1902, efter at være aftraadt 1901 af Helbredshensyn. Justitsraad Elvius udtraadte 1903, og saaledes er nu kun Dr. Rørdam tilbage af den oprindelige Bestyrelse. Nye Medlemmer ere: Arkivsecretair Bricka fra 1882, Secretair G. L. Wad fra 1883, Arkivsecretair A. Thiset fra 1889, Capitain H. W. Harbou fra 1890, Arkivsecretair G. L. Grove fra 1895, Jægermester C. E. A. Schiøller 1898—99 og fra 1903, Professor N. Bøgh fra 1899, Professor C. Nyrop fra 1901, Arkivassistent L. Bobé fra 1903.

Formænd i Selskabets danske Bestyrelse have været: Geheimeconferentsraad Trap 1879 til sin Død 1885, Geheimeconferentsraad Rosenørn 1885—1901, Rigsarkivar Bricka 1901—3 og Arkivar Thiset fra 1904.

I den norske Bestyrelse fungerede Bureauchef W. Lassen som Formand fra Selskabets Stiftelse og til 1882, da nuværende

Rigsarkivar H. J. Huitfeldt-Kaas valgtes til hans Eftermand, fra hvilken Tid han stadig har fungeret som saadan. Af de øvrige Bestyrelsesmedlemmer døde Assessor E. O. Heiberg 1885, Provst Lampe og Oberstlieutenant Schnitler 1889 samt kgl. Fuldmægtig Boeck 1901; Adjunkt Arnesen udtraadte 1891. Bureauchef Lassen var 1882 udgaaet af Bestyrelsen, men indtraadte igjen paa Anmodning 1885. Nye Medlemmer af den norske Bestyrelse have været: Professor, Dr. L. Daae siden 1882, Rector A. E. Erichsen og Sogneprest D. Thrap fra 1889 samt Oberstlieutenant H. Munthe og Arkivamanuensis A. W. Rasch fra 1902. — Kgl. Fuldmægtig Boeck afgik som Secretair 1882, og siden har Expeditionschef A. Collett velvillig fungeret som saadan.

Den danske Skriftcomité har foruden Tidsskriftets Redacteur, der heri har 2 Stemmer, bestaaet af C. F. Bricka fra 1879 til hans Død 1903, Arkivar O. Nielsen fra 1879 til hans Død 1896 og Dr. H. Rørdam fra 1879 til hans Fratrædelse 1896. I disses Sted ere valgte nuværende Oberstlieutenant H. W. Harbou og Arkivar G. L. Wad i Odense, begge fra 1896, samt Arkivar Thiset fra 1903. Som ovenfor nævnt, har den norske Skriftcomité lige siden 1879 havt de samme Medlemmer.

Redactører og Secretairer have været: Registrator F. Krarup 1880—82, Fuldmægtig G. L. Wad 1883 til Udgangen af 1889, Capitain H. W. Harbou 1890—94, Arkivsecretair G. L. Grove 1895—97, Jægermester C. E. A. Schøller 1898—99 og atter Arkivsecretair Grove fra 1900 til Nutiden.

Egentlige skrevne Love har Selskabet aldrig havt. Man enedes fra første Færd om at se Tiden an for at vinde nogen større Erfaring. I 1882 fremsattes vistnok et Forslag til Love, som man dog fandt lidet nødvendige, og Styrelsen har ogsaa hidtil vist sig at kunne gaa godt og roligt efter de Vedtægter, der efterhaanden have dannet sig af sig selv. Den oprindelig paatænkte Plan at lade Tidsskriftet trykkes afvekslende i Kjøbenhavn og Christiania, 3 Aar paa hvert Sted, blev af praktiske Hensyn snart opgivet.

Siden 1881 har Personalhistorisk Tidsskrift bragt aarlige Fortegnelser over de vigtigste Dødsfald i Danmark og Norge.

I Danmark have de været redigerede af Baron C. S. Th. Adeler 1881—86, Cand. phil. O. A. Schleisner 1887—88, S. Elvius 1889, Cand. L. Bobé 1890, Genealogisk Institut 1891, Capitain H. F. Grandjean 1892—95, Justitsraad S. Elvius 1895—1900 (fra 1897—1900 tillige Bryllupper), Arkivskriver J. Bidstrup 1901—3. — I Norge have Fortegnelserne været redigerede af Arkivfuldmægtig O. G. Lundh 1881—90 og af Arkivassistent A. W. Rasch 1891—1903.

Ved et personalhistorisk Tidsskrift er det af Vigtighed at have et fuldstændigt og nøiagtigt Register. Til de 4 første Aargange 1880—83 ere Registrene udarbejdede af Cand. phil. Ch. Brøndsted. I Aargangene 1884—91 ere de ikke mærkede med noget Navn. For Aaret 1892 har daværende Capitain J. C. W. Hirsch skrevet Registret, 1893 bærer intet Navn, 1894 G. L. Groves, 1895 er atter anonymt. Fra 1896—1901 har Capitain H. F. Grandjean leveret Registret og 1902—3 Arkivassistent H. C. Roede.

I 3. Rækkes 1. Bind (for Aaret 1892) har Capitain H. W. Harbou leveret en god Indholdsfortegnelse til de 2 første Rækkers 12 Bind, i 5. Rækkes 1 Bind (for Aaret 1904) findes en tilsvarende til 3. og 4. Rækkes 12 Bind af Arkivsecr. G. L. Grove.

I de første 10 Aar sendtes Samfundets Regnskab til Revision af den norske Bestyrelse, men denne udtalte da, at Sagen vistnok med større Lethed og Sikkerhed maatte kunne foretages i Danmark, hvor alle ønskelige Oplysninger bedre kunde indhentes. Siden har derfor Revisionen været foretaget af derom anmodede Mænd, som velvillig have paataget sig dette Hverv, saaledes i flere Aar af Geheimeconferentsraad F. Schlegel († 1896) og Etatsraad, Grosserer S. W. Isberg († 1895); senere har for kortere eller længere Tidsrum Revisionen godhedsfuldt været besørget af Godseier C. Mansa, Musikhandler S. Hagen, Oberstlieutenant J. C. W. Hirsch, Forlagsboghandler E. Hagerup, Jægermester C. E. A. Schøller og Oberstlieutenant H. F. Grandjean.

Selskabets Commissionairer vare oprindelig Boghandler Rudolf Klein for Danmark og Boghandler Oscar Knoblauch for Norge, men efter sidstnævntes Fallit 1882 antoges Boghandler

Klein til Fællescommissionair for begge Riger. Efter hans Død i 1890 overtog Boghandler Otto B. Wroblewsky i Kjøbenhavn fra 1891 den forretningsmæssige Bestyrelse, og efter hans Forslag antoges fra samme Tid en Hovedcommissionair for Norge. Som saadan har Boghandler Marius Lund i Christiania siden fungeret. Efter derom udtalt Ønske fratraadte Hr. Wroblewsky ved Udgangen af 1901, hvorefter Forlagsboghandler Eiler H. Hagerup traadte i hans Sted.

Selskabet begyndte sin Virksomhed med et Medlemsantal af 611, hvoraf 4 vare livsvarige efter en Indbetaling af 100 Kroner en Gang for alle. Medlemsantallet forøvrigt var fordelt med 357 paa Danmark og 260 paa Norge (16 udenfor Landene). Contingenten var 6 Kr. aarlig med Indskrivningspenge $1\frac{1}{2}$ Krone. Hvert Medlem erholdt Diplom som saadant.

Medlemsantallet svandt imidlertid i adskillige Aar betydeligt ind. I 1884 var det samlede Antal 539 (320 danske, 208 norske og 9 udenfor Landene), i 1888 var Tallet sunket til 401 (275 danske, 118 norske, 8 i andre Lande). I de sidste Aar synes dog Nedgangen standset. 1897 var der 210 danske, 95 norske og 7 i Udlandet bosatte Medlemmer, tilsammen 312, og i 1903 af danske 207, af norske 99 og i Udlandet 9, tilsammen 315. Det forstaar sig selv, at man ved saadan Reduction i de oprindelige Indtægter ikke kunde give Tidsskriftet samme Omfang som hidtil, saa meget mere, som Trykningsomkostningerne i Aarenes Løb vare stegne betydeligt. Af denne Grund besluttede man derfor fra 1899 at udgive Tidsskriftet i 3 aarlige Hefter istedetfor 4. Til Gengæld ere de enkelte Hefter noget større end de nærmest foregaaende Aar, saaledes at Indholdet dog ikke blev synderligt mindre end da, og nu forhaabentlig atter vil kunne noget forøges, da det aarlige danske Statstilskud i 1903 er blevet forhøiet.

Tidsskriftet vilde overhovedet alligevel ikke have kunnet bestaa saa længe uforandret, som det dog har gjort, hvis det ikke havde havt Støtte fra forskellige Kanter. Det danske Kirke- og Undervisningsministerium har saaledes siden 1882 støttet Samfundet med et aarligt Bidrag paa 300 Kroner, hvilket i flere Aar

anvendtes til Erhvervelse af forskjellige Hefter af Sogneprest J. Vahls „Slægtebog over Afkommet af Christjern Nielsen“. Ogsaa det Raben-Levetzauseke Fond har ved forskjellige Leiligheder ydet Samfundet større Bidrag. Et norsk Medlem, der ønsker at være unævnt, skjænkede 1888 en Gave paa oprindelig 1000 Kroner, af hvis Renter Halvparten foreløbig skal tillægges Capitalen; det udgjør nu c. 1300 Kr. Hertil kommer endvidere de livsvarige Medlemmers Bidrag samt enkelte Forfatteres frafaldte Honorarer.

Foruden sit almindelige genealogiske og personalhistoriske Indhold har Tidsskriftet ogsaa givet sine Medlemmer Anledning gennem Rubrikerne „Spørgsmaal“ og „Svar“ til at skaffe sig og meddele Oplysninger i herhen hørende Materier, som ellers vanskelig vilde kunne erhverves, fordi man ikke vidste, hvor eller til hvem man kunde henvende sig med sit Spørgsmaal eller sin Oplysning. Den herved givne Anledning har ogsaa ret hyppig været benyttet. Imidlertid har selvfølgelig Tidsskriftet ikke kunnet indlade sig paa at skaffe Svar paa alle Spørgsmaal, især angaaende praktisk-økonomiske Forhold som Arv, Legater, Stiftelser etc., og det maa derfor ansees for hensigtsmæssigt, at denne Side af Sagen nu kan finde Behandling og Supplering ad anden Vei, f. Ex. det i 1888 stiftede „Genealogiske Institut“ (Forretningsfører Justitsraad S. Elvius. Se Personalhist. Tidsskr. 2 R. III S. 79 f.) og siden 1901 „Personalhistorisk Bureau“ under Ledelse af Cand. phil. Th. Hauch-Fausbøll, der udgiver „Personalhistoriske Samlinger“ i 12 aarlige Hefter.

Samfundet har i Aarenes Løb modtaget en Mængde Bøger og Manuskripter af genealogisk og personalhistorisk Indhold, hvilke opbevares hos Forretningsføreren til Brug for Medlemmerne. En Undtagelse er dog gjort for Overcontroleur W. Blichs Gave i 1885, Uddrag af Bergens ældste Skifteprotokoller, omfattende Aarene 1695—1785, hvilke indtil videre bevares i det norske Rigsarkiv, hvor der selvfølgelig oftest vil blive Spørgsmaal efter den.

Det tør efter det her meddelte ikke være uden en vis berettiget Tilfredsstillelse, Samfundet kan se tilbage paa de forløbne

25 Aar, idet man med forholdsvis smaa Midler har opnaaet et Resultat, der for en meget lang Fremtid vil sikre det en stor Anerkjendelse for, hvad det paa sit særlige Feldt har formaaet at bringe for Dagen og gjøre til Almenhedens Eiendom. De fire tilendebagte Rækker af Tidsskriftet, hver omfattende 6 Bind, indeholde en næsten uoverskuelig Mængde af Slægtsoptegnelser, Genealogier, fuldstændige Slægtshistorier, Memoirer, Inscriptioner, Kirkebogsuddrag, Breve og Aktstykker etc., der ville gjøre Tidsskriftet til et Magazin for Fremtidens Specialhistorikere, som derfra vil kunne hente en overordentlig Mængde Detailoplysninger samlede og ved Hjælp af gode Registre forholdsvis let tilgængelige. Foruden de fleste kjendte Navne paa ældre og yngre Genealoger og Personalhistorikere i Danmark og Norge vil man blandt Tidsskriftets Medarbejdere ogsaa støde paa en Mængde af de ældre, velkjendte egentlige Historikere i begge Lande, hvilke have haft mere specielle Bidrag at yde.

Allerede har Tidsskriftets femte Række udsendt sit første Bind, og naar den ældre Generation blandt Bestyrere og Bidragsydere nu skal medsende den nye Afdeling af det allerede vidtløftige Verk sine gode Ønsker for en fremtidig, forhaabentlig lang, Fortsættelse, vides intet bedre at udtale, end at det maa forundes den nye Generation at levere ikke ringere, men gjerne bedre, Stof for Tidsskriftet end det hidtil meddelte.

Efterskrift af Redaktionen. Kort før Trykningen af dette Hefte har Samfundet haft den Sorg at modtage Efterretningen om, at Forfatteren af ovenstaaende Tilbageblik over Samfundets Historie, den mangeaarige Formand for dets norske Afdeling, Rigsarkivar H. J. Huitfeldt-Kaas er afgaaet ved Døden. Han havde været Medlem af Samfundets Bestyrelse siden dets Stiftelse og vil længe mindes for sin aldrig svigtende Interesse for dets Anliggender.